# Politisk program for YS: Trygt arbeidsliv i urolige tider

Forbundene i YS organiserer arbeidstakere i hele bredden av arbeidslivet. Styrke gjennom samspill er det grunnleggende utgangspunktet for YS' arbeid. I denne kongressperioden feirer vi 50 år med samhold og stolte tradisjoner som hovedorganisasjon. YS har blitt en synlig og tydelig samfunnsaktør, som sikrer våre medlemmers lønns- og arbeidsvilkår, og bidrar til trygge rammer for arbeidstakere i Norge.

YS skal bidra til å ivareta og utvikle et inkluderende, nyskapende og rettferdig arbeidsliv. Det er avgjørende for oss at arbeidstakerne sikres en god lønnsutvikling og at de får sin del av verdiskapningen. Gjennom trepartssamarbeid på nasjonalt nivå, skal vi jobbe for at våre medlemmer skal ha sin berettigede innflytelse over egne vilkår og arbeidslivets utvikling. Samtidig skal vi bevare tilliten og samarbeidet som er avgjørende for den norske modellen. Vi skal sikre trygghet for arbeidstakere i Norge, og solidaritet med arbeidstakere globalt.

Vi står i urolige tider internasjonalt. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er dramatisk endret, med krig i Europa og hyppigere bruk av maktpolitikk. Flere land viser manglende støtte til internasjonale lover, regler og institusjoner. Nasjonal suverenitet utfordres, og økonomisk politikk brukes til å legge press på andre land. Vi ser en framvekst av autokratier og autoritære regimer, samt stadig sterkere høyreekstreme strømninger. Samtidig forskyves makt fra demokratiske nasjonalstater til store internasjonale selskaper. Denne nye verdenssituasjonen skaper økt usikkerhet og uforutsigbarhet for et lite og åpent land som Norge. Den legger også press på arbeidstakeres rettigheter i store deler av verden, inkludert i Europa.

Fagforeninger er en viktig motkraft til denne utviklingen, og er sammen med et organisert arbeidsliv, med høy tillit og velfungerende partssamarbeid, en del av samfunnets samlede beredskap. Vi organiserer bredt, basert på felles interesser og inkluderende fellesskap, på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer. Vår innflytelse på politikk og samfunnsutvikling skjer med mandat fra medlemsdemokratiet i organisasjonene, ut ifra deres interesser. YS er en partipolitisk uavhengig hovedorganisasjon i norsk arbeidsliv. Vi samarbeider der det bidrar til gjennomslag i saker som er viktige for oss, men har ikke bindinger til politiske partier eller ideologiske retninger. YS er en organisasjon som respekterer og forener mangfoldet av synspunkter innenfor demokratiske rammer – en rolle som i dag er viktigere enn noensinne.

Dette politiske programmet omtaler kjerneoppgavene og utfordringene arbeidslivet står overfor og hvordan YS mener disse bør løses. Programmet vil være gyldig for kongressperioden 2026-2030. I tillegg har YS utviklet politiske dokumenter som omtaler mer spesifikke temaområder, og som oppdateres ved behov.

## Ansvar for et trygt og seriøst arbeidsliv

Lov- og avtaleverket er rammen for det trygge arbeidslivet. Faste heltidsstillinger hos én arbeidsgiver skal fortsatt være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Lavlønnskonkurranse og løs tilknytning av arbeidskraft må ikke få fotfeste. Vi skal ikke ha et A- og B-lag i arbeidslivet. Dette forutsetter tydelige krav til lønns- og arbeidsvilkår, slik at alle som arbeider i Norge sikres like rettigheter og plikter, og at konkurranse skjer på seriøse vilkår. Ingen arbeidsgivere skal kunne organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret. Dette gjelder også der arbeid organiseres gjennom digitale plattformer, konsernstrukturer eller bruk av algoritmisk styring. Derfor må lovverket styrkes, og det må legges til rette for et organisert arbeidsliv forankret i tariffavtaler. Avtaleverket sikrer arbeidstakerne medvirkning og medbestemmelse gjennom sine tillitsvalgte.

Vi må ha et arbeidsliv som ivaretar arbeidstakernes fysiske og psykiske helse, og som forebygger skader og sykdom. Arbeidsgiver har et særlig ansvar for arbeidsmiljøet, organisering av arbeidet og for reell tilrettelegging. Arbeidstakere skal beskyttes mot trakassering, utilbørlig press og uheldige belastninger. Flere må inkluderes og kunne stå lenger i arbeid. Alle som har arbeidsevne skal kunne bruke ressursene sine på en måte som gagner den enkelte, virksomheten og samfunnet. Det krever at arbeidsgiver tilrettelegger for at personer kan stå i arbeid, også i ulike livsfaser.

Det er fortsatt systematiske forskjeller i bl.a. lønn, mulighet til å deltakelse, trygghet, arbeidshelse, karriereutvikling og tilpasning, både på den enkelte arbeidsplass og på samfunnsnivå. Derfor må det fortsatt legges vekt på arbeidet for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn og andre diskrimineringsgrunnlag. Diskriminering og ulikestilling må bekjempes, slik at alle får like rettigheter og muligheter i arbeidslivet.

Norge er del av EUs indre marked gjennom EØS-avtalen. EU-landene fordyper stadig sitt samarbeid og integrasjon, og utvikler omfattende regelverk som påvirker norsk handlingsrom og arbeidsliv. Både partene og norske myndigheter må være tydeligere til stede på den europeiske arenaen, for å fremme gode løsninger i utviklingen av regelverk som angår arbeidslivet. YS må involvere seg tidlig, for å fremme våre interesser og ta vare på vår arbeidslivsmodell.

YS skal:

- Arbeide for at flere virksomheter inngår tariffavtale og legger til rette for partssamarbeid og utøvelse av rollen som tillitsvalgt.
- Forsterke arbeidet mot svart økonomi og kreve at arbeidslivskriminalitet blir effektivt bekjempet.
- Arbeide for at alle arbeidstakere får et trygt og forsvarlig arbeidsmiljø som ivaretar de ansattes fysiske og psykiske helse.
- Være en aktiv aktør i arbeidet for et mer likestilt og inkluderende arbeidsliv, der alle som har arbeidsevne skal få delta i yrkeslivet.
- Bruke de mulighetene YS har for å fremme gode løsninger i EUs politiske prosesser.

## Den norske modellen sikrer arbeidstakernes del av verdi-skapingen

Det norske trepartssamarbeidet har gjennom nesten 100 år vist seg å være det mest effektive virkemiddelet for å skape bærekraftig og langsiktig utvikling for samfunnet. Det norske arbeidslivet, der arbeidstakere og arbeidsgivere gjennom forhandlinger finner løsninger i fellesskap, tjener oss alle. Partssamarbeidet sentralt og lokalt mellom tillitsvalgt og arbeidsgivere er den beste måten å sikre en rettferdig fordeling av verdiskapingen. Denne modellen er en viktig forutsetning for velstand, tillit og økonomisk vekst.

Sammenligner vi Norge og Norden med landene rundt oss, har vi mindre forskjeller, høy grad av tillit og et trygt arbeidsliv. Likevel ser vi tegn til press på den norske modellen. Ulikheten har økt, og konsentrasjonen av formuer blir stadig større. Lønnsandelen har gått ned, og andelen lavlønte har stabilisert seg på et høyere nivå enn tidligere. Samtidig har levekostnadene økt, på en måte som rammer de med lavest inntekter hardest. Dette utfordrer tilliten til den norske modellen. Skal modellen bevare legitimitet, må den sørge for rettferdig fordeling. Dette kommer kun gjennom høy organisasjonsgrad og tariffavtaledekning. Som samfunn har vi en felles interesse av å sikre dette, og YS forventer at myndighetene støtter opp under et organisert arbeidsliv, og med andre grep arbeider for et samfunn med lavere forskjeller.

YS støtter opp om den norske modellen for lønnsdannelse og frontfagsmodellen. Frontfagsrammen må imidlertid verken være et gulv eller et tak i lønnsdannelsen, men en velbegrunnet norm over tid. Arbeidstakerne må få sin rettmessige del av verdiskapningen, og ansvaret for å legge til rette for et konkurransedyktig næringsliv kan ikke kun legges på arbeidstakernes lønnsdannelse. Lønnstakere kan heller ikke få hovedansvaret for å bremse inflasjon, mens næringslivet øker sine overskudd og utbytter. Eiere og toppledere må utvise mer moderasjon enn hva vi har sett de siste årene, og i større grad bidra til en reell fordeling av både verdiskapning og samfunnsansvar.

Trepartssamarbeidet er en viktig forutsetning for et nærings- og arbeidsliv som har vist omstillingsevne. Et lite hierarkisk arbeidsliv med godt partssamarbeid og kort avstand mellom ledelse og gulvet, fremmer også innovasjon og utvikling. Vi må styrke dette samarbeidet for å møte utfordringene vi står overfor.

YS skal:

- Være en kunnskapsrik og løsningsorientert part i norsk arbeidsliv.
- Styrke den norske modellen
- Bidra til et enda mer forpliktende trepartssamarbeid, og påse at resultatene av trepartssamarbeidet blir fulgt opp i praksis.
- Sammen med forbundene sikre medlemmene deres rettmessige andel av verdiskapingen.
- Motvirke økte ulikheter.
- Kreve reelle forhandlinger og reell medbestemmelse på den enkelte arbeidsplass.
- Være en pådriver for å øke organisasjonsgraden i arbeidslivet.

## Rettferdig omstilling til en bærekraftig fremtid

Klimaendringene er den største langsiktige utfordringen menneskeheten står overfor. Likevel står den i fare for å havne i den politiske skyggen av en mer ustabil verdenssituasjon, der kampen om ressursene hardner til. Å stanse klimaendringer og tilpasse oss til de skadene som allerede har skjedd, er en av de viktigste politiske oppgavene i årene som kommer. Samtidig er klimapolitikk, energi og tilgang på naturressurser viktig for nasjonal sikkerhet og konkurransekraft.

Utslippskutt og grønn omstilling må komme gjennom å utvikle industri, arbeidsplasser og verdiskapning – og sikre tilgang på arbeid og kompetanse i hele landet. Derfor ser YS energipolitikken som en integrert del av framtidas miljøpolitikk. YS mener det grønne skiftet i Norge må bygge på god, sikker og økt tilgang på energi. Dette krever at vi prioriterer utvikling av kompetanse og fagfolk som kan settes inn i oppbygningen av bærekraftig industri og energiproduksjon.  Norge trenger mer kraft for å sikre både omstilling og konkurransekraft. Forutsigbare rammevilkår er en forutsetning for utvikling av miljøvennlige arbeidsplasser. Tempoet i omstillingen må være forutsigbart og realistisk, slik at oppslutningen om omstillingen opprettholdes og arbeidstakere ivaretas. Olje- og gassnæringen vil fortsatt være en viktig del av norsk energiproduksjon, verdiskapning og europeisk energisikkerhet.

Høyt forbruk og lite bærekraftig produksjon øker presset på våre felles naturressurser. Sirkulære produksjonsmåter, med mer gjenbruk, lokal forankring og mindre totalutslipp, bør belønnes både for bedrifter og kunder.

Varig grønn omstilling må være både bærekraftig og sosialt rettferdig for å ha oppslutning i befolkningen over tid. Partene i arbeidslivet er helt sentrale for å få dette til, og tillitsvalgte i virksomhetene må involveres og sikres reell medbestemmelse.. Tariffavtalene er viktige verktøy for å sikre samarbeid og medvirkning for et mer bærekraftig arbeidsliv.

YS skal:

- Være en drivkraft for en rettferdig grønn omstilling som styrker norsk industri og verdiskaping.
- Utvikle grønne tariffavtaler med konkrete klima- og miljøtiltak.
- Sikre og utvikle industriarbeidsplasser, og støtte bærekraftig omstilling av disse gjennom samarbeid om kompetanseheving og partssamarbeid.
- Være pådriver for at Norge når målene i Paris-avtalen.

## Sikre velferdsstaten

Arbeid gir tilgang til viktige fellesskap, og gir muligheter til å bidra til fellesskapet. Å få flere i jobb reduserer forskjeller og sikrer økonomisk trygghet for den enkelte. Som velferdssamfunn er vi avhengige av at alle som kan er i arbeid, slik at vi sammen finansierer vårt felles sikkerhetsnett. Velferdstjenestene våre skal understøtte og legge til rette for høy yrkesaktivitet i befolkningen, med et særlig ansvar for å støtte og kvalifisere grupper som står langt unna arbeidslivet.

Langtids sykefravær er en hovedutfordring for norsk arbeidsliv. De store ressursene må rettes mot forebygging av arbeidsrelatert sykdom, tidlig oppfølging, god tilrettelegging og tiltak som hindrer at fravær utvikler seg til varig utenforskap. YS ser på dagens rett til full lønn under sykdom i 12 måneder som et helt sentralt velferdsgode for norske arbeidstakere. Vi er imot enhver endring i ordningen som svekker sykes rettigheter, rammer sosialt skjevt og skyver grupper ut av arbeidslivet.

YS skal bidra til å sikre en bærekraftig folketrygd. Vi stiller oss bak prinsippene for pensjonsreformen. Samfunnets behov for å holde på erfaren arbeidskraft vil bare øke i årene som kommer. Derfor er det viktig å føre en seniorpolitikk som aktivt tilrettelegge for at eldre arbeidstakere får reell mulighet til å stå lengre i jobb, og slik kompensere for levealdersjustering i folketrygden.

Med “arbeidslinja” forstår YS samspillet mellom et arbeidsliv med gode lønns- og arbeidsvilkår, ytelsene som sikrer den som ikke er i arbeid, og virkemiddelapparatet som skal sørge for at den enkelte jobber så mye som de har kapasitet til. YS støtter en arbeidslinje som belønner at den enkelte yter sin fulle kapasitet, og samtidig sikrer verdighet og trygghet for dem som ikke har mulighet til å jobbe. Skattesystemet må understøtte arbeidslinja.

Velferdsstaten er avhengig av at skatter og avgifter gir tilstrekkelige inntekter. Skattesystemet må være rettferdig, og det må være enkelt å følge reglene. I dag skjer det for ofte at selskaper og eiere organiserer seg bort fra beskatning i Norge, og slik unnlater å bidra til fellesskapet og undergraver skattesystemets legitimitet. YS mener det er grunnleggende at verdier som skapes i Norge, skattlegges her. Skulle vi gå mot en utvikling hvor vi får høyere ledighet som følge av ny teknologi må også nye skatteinnganger utover fortjeneste og formue vurderes.

Skatteunndragelse er samtidig et globalt problem, fordi flere og flere selskaper er globale, eller bygger på heldigitale forretningsmodeller. De siste årene har vi sett en særlig bekymringsverdig utvikling knyttet til selskaper bygget på digitale forretningsmodeller, der det akkumuleres enorme verdier uten at disse gir noe tilbake til samfunnene der tjenestene har sine brukere. YS mener den eksisterende modellen for en felles, internasjonal beskatning av globale selskaper må forsterkes og videreutvikles.

Skal vi sikre velferdsstatens bærekraft, må vi sikre god og effektiv drift av offentlige tjenester og administrasjon. Offentlig sektor, herunder velferdstjenestene våre, står under et vedvarende kapasitetspress. YS mener det er behov for mindre byråkrati, mindre detaljstyring og færre rapporteringskrav for å sikre bedre ressursutnyttelse for å redusere unødvendig kompleksitet og frigjøre kapasitet til tjenester nær innbyggerne.

YS skal:

- Støtte og videreutvikle arbeidslinja, slik at alle som kan, får delta i arbeidslivet.
- Jobbe for at alle får en god pensjon som sikrer en verdig alderdom.
- Forsvare en sosial og rettferdig sykelønnsordning.
- Kreve forsterket innsats mot skatteunndragelser.
- Bruke sitt internasjonale nettverk for å styrke arbeidet med beskatning av internasjonale selskaper, herunder teknologiselskaper.

## Rett til livslang læring

Arbeidskraft er vår viktigste ressurs, og vi må prioritere den der det er viktigst. I de kommende årene vil behovet for rask omstilling bare øke. Vi må sikre kompetanse til grønn omstilling, til å øke sikkerhet og beredskap, og til å drifte velferdsstatens kjerneoppgaver godt. Samtidig vil det bli færre yrkesaktive og flere eldre. Med andre ord trenger vi å investere i den enkeltes kompetanse for å bruke ressursene til det fulle, slik at så mange som mulig kan fortsette å bidra i arbeidslivet.

For YS er det viktigste målet at flest mulig er i jobb med riktig kompetanse, ikke at flest mulig tar mest mulig høyere utdanning. Det generelle tilbudet av etter- og videreutdanning for voksne i jobb må også bli bedre og mer tilgjengelig. Insentivene for de tradisjonelle

utdanningsinstitusjonene må vris fra å produsere flest mulig studiepoeng, til å levere best mulig på samfunnets behov. Reelt like muligheter til livslang læring krever finansiering.

For de fleste voksne i etablerte liv er det krevende å gi avkall på arbeidsinntekt, selv om det er for å investere i nødvendig kompetanse. I dag har noen yrkesgrupper gode ordninger og dekning for kompetanseheving og videreutdanning, mens andre nærmest er overlatt til seg selv. YS jobber et system som både gir alle bedre muligheter generelt, og som i tillegg prioriterer de arbeidstakerne og bransjene med størst behov spesielt.

YS mener det fra myndighetshold bør komme til uttrykk sterke og klare prioriteringer av hvilke kompetanser vi som samfunn har mest bruk for, og at disse må følges opp med politiske virkemidler og særskilt finansiering. YS jobber for en statlig omstillingsstøtte, som forbinder bransjer med de mest kritiske behovene med grupper av arbeidstakere i yrker som omstilles bort, et såkalt hurtigspor. Ordningen bør målrettes mot kompetanse som svarer på nasjonale behov og omstillingsutfordringer, herunder det grønne skiftet, digitalisering samt behovet for arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren. Ordningen skal sikre god inntekt under kvalifisering og bidra til rask overgang til nytt arbeid. Arbeidsplassen må styrkes som læringsarena. Å legge til rette for formell og uformell læring i arbeidslivet er et viktig lederansvar. YS vil jobbe både for å forplikte ledere til dette, og for å tilrettelegge for at ledere selv har kompetansen som trengs i arbeidet.

Mange har lang og variert yrkeserfaring, men lite dokumentasjon på den kompetansen de har fått gjennom opplæring og læring på jobben. Både i omstillingsprosesser, ved bytte av jobb og ved videre formell utdanning er det viktig å få synliggjort og dokumentert denne kompetansen. Derfor må vi utvikle gode metoder for kartlegging, vurdering og dokumentasjon av slik realkompetanse.

YS skal:

- Kreve en langtidsplan for livslang læring som skal utvikles av myndighetene i samarbeid med partene i arbeidslivet.
- Arbeide for en kollektivt kompetansefond for etter- og videreutdanning til støtte for kompetansetiltak i regi av partene i arbeidslivet.
- Arbeide for en lånekasse for livslang læring, som støtter formell etter– og videre-utdanning for voksne med yrkeserfaring, også de som ikke har studiekompetanse.
- Kreve at det etableres et nasjonalt system for realkompetansevurdering der kompetanse blir kartlagt, vurdert og dokumentert for bruk i hele utdanningssystemet og i arbeidslivet.
- Kreve at det etableres et “hurtigspor” gjennom statlig omstillingsstøtte.
- Bidra til videreutviklingen av den yrkesfaglige søylen i utdanningssystemet, slik at også fagarbeidere får tilgang på utdanning på høyere nivåer.

## Teknologiutviklingen skal bidra til et godt arbeidsliv

Ny teknologi preger og endrer samfunns- og arbeidslivet, og gir store muligheter for samfunnet og den enkelte. Samtidig står vi overfor endringer som kan påvirke arbeidstakerne og samfunnet negativt. Teknologiutviklingen må brukes og styres til det beste for mennesker og samfunn, og bidra til et godt arbeidsliv for alle. Den teknologiske utviklingen skal ikke føre til økt ulikhet og utenforskap, eller nye arbeidsplasser av dårligere kvalitet. Teknologi skal ikke brukes på måter som diskriminerer eller svekker ansattes rettigheter, autonomi, personvern, sikkerhet, arbeidsmiljø, innflytelse og medbestemmelse. Arbeidstakere må ta del i gevinstene av digitalisering.

Tillitsvalgte skal ha rett til reell medbestemmelse ved digitalisering og innføring av ny teknologi i virksomheten. Virksomhetene må ha ansvar for at de tillitsvalgte settes i stand til å forstå teknologien, og får nødvendig informasjon og verktøy til å utøve sin rolle. YS mener at arbeidsgivere har ansvar for å videreutvikle ansattes kompetanse når bedriftene går gjennom en teknologisk endring. Lov- og avtaleverket skal regulere utviklinger i arbeidslivet som følger av ny teknologi, som algoritmisk ledelse og fjernarbeid. Regelverket må håndheves, og videreutvikles der det er behov.

Partssamarbeidet er avgjørende i møte med digitalisering. Trepartssamarbeidet skal sørge for at alle tar del i utviklingen, og sikre gode nasjonale rammer. Det lokale partssamarbeidet er nøkkelen til å innføre ny teknologi på en ansvarlig og inkluderende måte, og skape gode løsninger på den enkelte arbeidsplass. Her har Norge særlig gode forutsetninger, men det stiller krav til kompetanse og bevisstgjøring hos partene.

YS skal:

- Jobbe for at utvikling, innføring og bruk av ny teknologi skal skje gjennom reell involvering, samarbeid og medbestemmelse mellom partene i arbeidslivet.
- Sammen med forbundene sikre at arbeidstakere får del i gevinsten av digitalisering.
- Hindre at bruk av ny teknologi svekker arbeidstakernes rettigheter, sikkerhet og arbeidsmiljø, eller forringer den norske arbeidslivsmodellen.
- Styrke arbeidstakeres vern og innflytelse i møte med algoritmisk ledelse og økt kontroll og overvåkning.
- Kreve at arbeidstakere står godt rustet i møte med teknologisk omstilling og gis reelle muligheter til videreutdanning.

## Forutsigbarhet og beredskap i en ustabil verden

Økte politiske og sosiale spenninger i verden påvirker befolkningen i Norge, både som arbeidstakere og innbyggere. Krig i Europa skaper et økt behov for materiell beredskap og demokratisk stabilitet. Arbeidstakerne og deres organisasjoner har en helt sentral rolle i dette. YS vil følge myndighetenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap tett, og synliggjøre det organiserte arbeidslivets innsats i samfunnets beredskap. Skal Norge stå bedre rustet i en mer urolig verden, må vi sikre både nasjonal beredskap og trygge, anstendige arbeidsforhold for dem som holder samfunnet i gang.

YS mener det er helt avgjørende at vi har nasjonal kontroll på kritisk infrastruktur, som krafttilførsel, veinett, elektronisk kommunikasjon, matvaresikkerhet og transportårer. Selv om vi lever i en globalisert verden, kan vi ikke gjøre oss avhengige av utenlandske leverandører for å holde kritiske samfunnsfunksjoner i gang. Nasjonal kontroll og sikker forvaltning av digitale systemer og data er avgjørende for både samfunnssikkerhet og arbeidslivet.

Polarisering drevet av feilinformasjon og sviktende dialog krever demokratisk og sosial beredskap. For at innbyggerne skal slutte opp om demokratiske prosesser og institusjoner, trengs en base av felles kunnskap om samfunnet vårt. Frie redaktørstyrte medier og et åpent ytringsklima er forutsetninger for å ivareta den demokratiske beredskapen.

Samarbeidet i Europa danner den viktigste rammen for norsk sikkerhet og beredskap.  I en situasjon hvor vi i mindre grad kan stole på et forutsigbart system for internasjonal handel, hvor allianser blir mer omskiftelige og flere aktører er villige til å bruke makt for å oppnå sine formål, trenger Norge en sterk tilknytning til sine europeiske og nordiske naboer. For å sikre industriens konkurransekraft, må vi sikre at norske rammevilkår er på linje med våre handelspartnere i Europa. Norge må være en aktiv aktør i det europeiske samarbeidet for å ivareta nasjonale interesser knyttet til handel, energi og sikkerhet.

YS skal:

- Fremme demokratisk dialog fundert på felles kunnskapsgrunnlag for å hindre polarisering og feilinformasjon.
- Jobbe for at alle arbeidstakere får adgang til beredskapsøvelser og beredskapshevende kompetanse i arbeidstida.
- Kreve at behovet for nasjonal suverenitet og sikkerhet vektlegges tyngre for å sikre kritisk infrastruktur
- Arbeide for mer og bedre samarbeid i Europa.

# Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt samarbeid og solidaritet er viktigere enn noen gang. Det er nedgang i støtte til internasjonale regler og demokratiske verdier, og arbeidstakerrettigheter utfordres av krefter som går på tvers av landegrenser. Global Rights Index viser vedvarende tilbakegang for demokratiske rettigheter og arbeidstakerrettigheter i store deler av verden, inkludert i Europa. I møte med den internasjonale utviklingen, skal YS være tydelig på de verdiene vi står for: Respekt for arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter, folkerett, demokratiske prinsipperog likestilling.

YS mener Norge skal være en internasjonal pådriver for demokratiutvikling, menneskerettigheter, likestilling, miljø og fattigdomsbekjempelse. Den norske utviklingspolitikken skal legge til grunn et krav om fagforeningsfrihet og økt forsvar av fagforeningsledere.

Norge er et åpent land som er avhengig av handel. Åpne markeder er en styrke, men forutsetter robuste rammer og evne til å ivareta nasjonale interesser innen kritisk infrastruktur og forsyning. Handel med allierte og stabile land, og med land som respekterer grunnleggende arbeidsrettigheter, bør prioriteres. Bærekraft og sosiale standarder skal innarbeides i alle handelsavtaler. Flernasjonale og globale handelsavtaler skal respektere grunnleggende arbeidstakerrettigheter. Det globale trepartssamarbeidet i arbeidslivet skjer i FN-organet ILO. Det har stor betydning at ILO-konvensjoner ratifiseres og etterleves. YS krever at det ikke inngås handelsavtaler med land som bryter grunnleggende ILO-konvensjoner.

YS skal:

- Arbeide for at grunnleggende arbeidstakerrettigheter respekteres i et stadig mer internasjonalt arbeidsliv
- Ha en aktiv pådriverrolle i det nordiske, europeiske og globale fagforenings- og trepartssamarbeidet
- Bidra til å påvirke utviklingen av internasjonalt regelverk som berører arbeidslivet.
- Kreve at det stilles krav til internasjonale aktører som leverer tjenester og varer i Norge om å følge nasjonale og internasjonale lover og regler.